Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

**VNS 3/2020 vp Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta**

1 Lausuntopyyntö

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta kirjallista asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston selonteosta kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta.

2 Asiantuntijalausunto

*Valtion konsernitason ohjaus*

Poliisi on sitoutunut sisäministeriön kestävän kehityksen sitoumukseen ja valmistelee parhaillaan poliisin omaa kestävän kehityksen sitoumusta. Lisäksi Poliisihallitus on laatinut hiilijalanjäljen pienentämisen tiekartan, jonka toimenpiteillä tavoitellaan 50 % pienennystä poliisin hiilijalanjäljessä vuoteen 2027 mennessä. Poliisihallituksen ja sisäministeriön välisissä keskusteluissa on todettu, että tavoitteiden saavuttaminen edellyttää valtion konsernitason linjauksia ja toimenpiteiden huomioimista rahoituksessa. Esimerkkejä tarvittavista konsernitason linjauksista ovat mm. virkamatkustuksen vähentäminen ja sen korvaaminen etäyhteyksin, ajoneuvojen päästöjen vähentäminen ajoneuvokalustoa uudistamalla ja suosimalla puhtaampia käyttövoimia (täyssähkö, hybridi, biodiesel, biokaasu, vety) ja kestävän kehityksen huomioiminen paremmin julkisissa hankinnoissa. Tavoitteissa ja toimenpiteissä tulee kuitenkin huomioida, ettei viranomaisten suorituskyky vaarannu ja toimenpiteille on rahoitus (Agenda2030 tavoite 17).

*Ekologisesti kestävä Suomi*

Sisäministeriön kestävän kehityksen sitoumuksessa asetetaan tavoitteita sisäministeriön hallinnonalan ekologiselle kestävyydelle. Sitoumuksessa tavoitellaan sisäministeriön hallinnonalan hiilijalanjäljen vähentämistä 75 % vuoteen 2035 mennessä. Tavoitteeseen pyritään välitavoitteen kautta pienentämällä hiilijalanjälkeä ensin 50 % vuoteen 2027 mennessä. Lisäksi sitoumuksessa tavoitellaan kestävän kehityksen painoarvon lisäämistä hankinnoissa. Poliisihallitus korostaa näiden tavoitteiden tukevan Agenda2030:a (mm. tavoitteet 7, 11, 13), jossa toiminta turvataan ympäristön kannalta kestävällä tavalla. Huomioitavaa näiden osalta on kuitenkin:

1. Poliisilla on toimintansa luonteen vuoksi kansallista keskiarvoa korkeammat päästöt mm. ajoneuvojen osalta. Toimenpiteissä on huomioitava viranomaisten erityispiirteet ja on löydettävä keinoja toteuttaa toimenpiteet viranomaisten suorituskykyä ja tehtävien hoitoa vaarantamatta. Esimerkiksi puhtaita ja ympäristöystävällisiä ajoneuvohankintoja koskeva lakiluonnos, vaikkakin määrittelee poliisiajoneuvot lain ulkopuolelle, määrittelee puhtaiksi ja ympäristöystävällisiksi henkilö- ja pakettiautoiksi vain lataushybridit ja täyssähköautot, vaikka ympäristövaikutuksiltaan samaan luokkaan päästäisiin esimerkiksi uusiutuvalla dieselillä, biokaasulla ja vedyllä käyttövoimana, kuten raskaan kaluston ajoneuvoille on määritelty. Poliisihallituksen tämänhetkisen näkemyksen mukaan täyssähkö- ja hybriditeknologiat eivät ole vielä riittäviä hälytysajoneuvokäyttöön, joten päästöjen vähentämistä näiden ajoneuvojen osalta on etsittävä esimerkiksi uusiutuvasta dieselistä.
2. Toimenpiteiden aiheuttamille lisäkustannuksille on oltava rahoitus. Esimerkiksi poliisissa lisäkustannuksia syntyy täyssähkö- ja lataushybridiautojen latausverkoston rakentamisesta sekä fossiilisen dieselin korvaamisesta uusiutuvalla dieselillä niissä ajoneuvoissa, joissa täyssähkö- tai hybridikäyttövoimat eivät ole hyödynnettävissä (hälytysajoneuvot).
3. Hankintojen osalta on määritettävä tarkemmin ympäristövaikutusten laskentaperusteet (mm. hiilijalanjälki). Nykyinen yleisesti käytetty laskentatapa perustuu valtakunnallisiin hankintakategoriakohtaisiin päästökertoimiin sekä hankintoihin käytettyihin euroihin. Ympäristöystävällisemmät tavarat ovat usein hinnaltaan korkeampia, joten laskennallisesti niiden ostaminen kasvattaa hiilijalanjälkeä. On tärkeää, että hankinnoille laaditaan päästölaskentamekanismit, joilla laskennassa päästään tuotetason tarkkuuteen, jolloin hankinnoissa tehtävät valinnat näkyvät esim. hiilijalanjäljessä.

*Sosiaalisesti kestävä Suomi*

Selonteossa painotetaan pohjoismaisen hyvinvointimallimme kulmakiviä; ihmisten yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, verorahoitteiset hyvinvointi-, turvallisuus-, koulutus-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut, suuri sosiaalinen liikkuvuus ja aktiivinen kansalaisyhteiskunta. Lisäksi selonteossa korostetaan hallituksen tavoitetta vähentää alueiden välistä ja eriytymistä mm. torjumalla väestön keskittymistä mahdollistamalla riittävät voimavarat alueiden elinvoiman ja toimintakyvyn parantamiseksi. Poliisihallitus ja sisäministeriön kestävän kehityksen sitoumus painottavat hälytyspalveluiden yhdenvertaisuuden lisäämistä koko Suomessa (tukee mm. Agenda2030 tavoitetta 11). Poliisihallituksen näkemyksen mukaan tämä edellyttää riskiluokitteluun (riskialueet) perustuvan toimintavalmiusajan tarkastelumallin sekä hälytyspalveluille määriteltävät enimmäistoimintavalmiusajat, jotka puolestaan edellyttävät riittävien voimavarojen olemassaolon koko valtakunnan alueella.

Sisäministeriön kestävän kehityksen sitoumuksessa on lisäksi todettu keskeiseksi torjua uusintarikollisuutta ja uudelleenuhriutumista. Nämä tukevat selonteon mukaista tavoitetta edistää yhteiskuntarauhaa ja turvallisuutta. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan uusintarikollisuuden ja uudelleenuhriutumisen vähentäminen edellyttää uusina toimenpiteinä (tukevat mm. Agenda2030 tavoitteita 5, 11 ja 16):

1) rikoksesta epäillyn ja rikoksesta tuomitun tukipalveluihin ohjaamista osaksi poliisin perustoimintaa sekä näiden tukipalveluiden koordinointia viranomaisten ja järjestöjen yhteistyönä,
2) rikoksen uhrin ohjaamista ja suojelutarpeenarvioinnin tehostamista ja toteuttamista ilman aiheetonta viivytystä heti akuutin tilanteen yhteydessä,
3) tukipalveluiden koordinointia viranomaisten ja järjestöjen yhteistyönä sekä
4) pakkokeinojen tehokasta ja tarkoituksenmukaista käyttöä etenkin perhe- ja lähisuhdeväkivallan yhteydessä etenkin poliisin määräämän väliaikaisen lähestymiskiellon osalta.

*Taloudellisesti kestävä Suomi*

Koronaviruspandemialla on ollut merkittäviä vaikutuksia kansantalouteen. On selvää, että hallitusohjelman julkisen talouden pitkän aikavälin vakauttamistavoitteiden saavuttamiseen vaikuttaa se, miten pitkään koronaviruspandemia vielä jatkuu. Poliisihallitus korostaa talouden ja toiminnan pitkän aikavälin suunnittelun merkitystä. Taloudellisen, ekologisen ja sosiaalisen kestävyyden tulee pitkän aikavälin suunnittelussa kulkea toiminnallisten tarpeiden mukana rinnakkain, toisiaan tukien. Esimerkiksi poliisin hiilijalanjäljen pienentämisen tiekartan mukaiset toimenpiteet aiheuttavat lyhyellä aikavälillä lisäkustannuksia, mutta tuovat pitkällä aikavälillä parhaimmillaan merkittäviä säästöjä, kuitenkin siten, että poliisin suorituskyky ei vaarannu.

Poliisihallitus korostaa lisäksi kestävän kehityksen suunnittelun ja toimeenpanon kiireellisyyttä. Kuten selonteossa mainitaan, julkisen sektorin toiminta tulee mitoittaa siten, että se on yhteen sovitettavissa kestävällä tavalla näköpiirissä olevien taloudellisten resurssien kehityksen kanssa. Kuitenkin jokainen vuosi, jolloin toimenpiteitä ei tehdä, aiheuttaa tulevina vuosina tarpeen suunniteltua suuremmille toimenpiteille tavoitteiden täyttämiseksi.

Jakelu
Eduskunnan hallintovaliokunta, HaV@eduskunta.fi

Tiedoksi
Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen, Poliisihallitus
Teknologiajohtaja Jyrki Wasastjerna, Poliisihallitus
Poliisiylitarkastaja Jussi Kiiski, Poliisihallitus
Poliisiylitarkastaja Karl Linderborg, Poliisihallitus
Poliisihallitus, Esikunta
Poliisitarkastaja Kimmo Halme, sisäministeriö, poliisiosasto
Sisäministeriö, poliisiosasto